MENING QALBIMDAGI CHO‘LPON: “SUTDEK OQ ORZULAR”NING FOJİASI

Dilfuza Bekmirzaeva Ahmadovna.
Marhamat tumani 3-son texnikumi.
Tarix fani o‘qituvchisi.

Annotatsiya. Mazkur maqolada XX asr o‘zbek milliy uyg‘onish adabiyotining yirik vakili Abdulhamid Sulaymon o‘g‘li Cho‘lponning hayoti, ijodiy faoliyati va milliy-ma’rifiy qarashlari tarixiy-adabiy nuqtayi nazardan tahlil qilingan. Cho‘lpon yashagan davrning ijtimoiy-siyosiy muhiti, jadidchilik harakati, milliy uyg‘onish jarayonlari hamda adib ijodida Vatan, milliy o‘zlik, ma’rifat, inson qadr-qimmati va ozodlik g‘oyalarining ifodalanishi yoritilgan. Maqolada “sutdek oq orzular” tushunchasi Cho‘lponning xalq va Vatan kelajagi haqidagi pok, ezgu va beg‘ubor niyatlarining ramziy ifodasi sifatida talqin etilgan. Shuningdek, totalitar tuzum davridagi siyosiy qatag‘onlar, Cho‘lponning fojiaviy taqdiri va uning milliy ziyolilar avlodi tarixidagi o‘rni tahlil qilingan. Cho‘lpon merosining bugungi yosh avlodni vatanparvarlik, ma’rifatparvarlik, milliy o‘zlikni anglash va tarixiy xotiraga hurmat ruhida tarbiyalashdagi ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: Cho‘lpon, milliy uyg‘onish, jadidchilik, ma’rifat, milliy o‘zlik, Vatan, ozodlik, inson qadri, qatag‘on, tarixiy xotira, “Kecha va kunduz”, milliy ziyolilar.

Аннотация. В данной статье с историко-литературной точки зрения анализируются жизнь, творческая деятельность и национально-просветительские взгляды одного из крупнейших представителей узбекской национальной литературы периода национального возрождения Абдулхамида Сулеймана оглы Чулпана. Освещаются общественно-политическая среда эпохи Чулпана, джадидское движение, процессы национального

пробуждения, а также отражение в его творчестве идей Родины, национального самосознания, просвещения, человеческого достоинства и свободы. Понятие «молочно-белые мечты» рассматривается как символическое выражение чистых, благородных и искренних надежд Чулпана на будущее народа и Родины. Особое внимание уделено политическим репрессиям периода тоталитарного режима, трагической судьбе Чулпана и его месту в истории национальной интеллигенции. Обосновывается значение литературного и духовного наследия Чулпана в воспитании молодого поколения в духе патриотизма, просвещения, национального самосознания и уважения к исторической памяти.

Ключевые слова: Чулпан, национальное возрождение, джадидизм, просвещение, национальное самосознание, Родина, свобода, человеческое достоинство, репрессии, историческая память, «Ночь и день», национальная интеллигенция.

Abstract. This article analyzes the life, creative activity, and national-enlightenment views of Abdulhamid Sulaymon ogli Cholpon, one of the prominent representatives of Uzbek national literature during the period of national awakening, from a historical and literary perspective. The study examines the socio-political environment of Cholpon's era, the Jadid movement, the processes of national awakening, and the representation of such ideas as homeland, national identity, enlightenment, human dignity, and freedom in his works. The concept of "milk-white dreams" is interpreted symbolically as an expression of Cholpon's pure, sincere, and noble hopes for the future of his people and homeland. The article also examines the political repressions of the totalitarian period, Cholpon's tragic fate, and his place in the history of the national intelligentsia. Particular attention is paid to the significance of Cholpon's literary and spiritual heritage in educating the younger generation in the spirit of patriotism, enlightenment, national identity, and respect for historical memory.

Keywords: Cholpon, national awakening, Jadidism, enlightenment, national identity, homeland, freedom, human dignity, political repression, historical memory, “Night and Day”, national intelligentsia.

KIRISH XX asr boshlarida Turkiston ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayotida yuz bergan tub o‘zgarishlar xalqning milliy tafakkurida ham yangi jarayonlarni yuzaga keltirdi. Bu davrda xalqni jaholat va qoloqlikdan chiqarish, zamonaviy ilm-fan va ta’limni rivojlantirish, milliy o‘zlikni anglash hamda ozodlik g‘oyalarini shakllantirishga intilgan ziyolilar avlodi maydonga chiqdi. Ular tariximizda jadidlar nomi bilan qoldi.

Ana shu milliy uyg‘onish jarayonining eng yorqin vakillaridan biri Abdulhamid Sulaymon o‘g‘li Cho‘lpondir. U shoir, yozuvchi, dramaturg, tarjimon va publitsist sifatida o‘zbek madaniyati taraqqiyotiga ulkan hissa qo‘shdi. Biroq Cho‘lpon shaxsini faqat adabiyot doirasida baholash uning hayoti va ijodining asl mohiyatini to‘liq ochib bera olmaydi. Chunki uning asarlarida o‘z davrining ijtimoiy-siyosiy muammolari, xalqning ruhiy holati, milliy ozodlik istagi va kelajak haqidagi orzulari chuqur aks etgan.

Cho‘lponning hayot yo‘li XX asrning murakkab va ziddiyatli tarixiy jarayonlari bilan chambarchas bog‘liq. Uning orzulari — xalqning ma’rifatli, erkin va farovon hayot kechirishi, milliy qadriyatlarning asrab-avaylanishi, inson qadrining ulug‘lanishi edi. Biroq totalitar tuzumning siyosiy bosimi bu orzularning fojiaviy yakun topishiga sabab bo‘ldi.

Shu ma’noda “sutdek oq orzular” iborasi Cho‘lponning butun ijodiy va ma’naviy olamini ifodalovchi ramziy tushuncha sifatida qaralishi mumkin. Bu — shoirning xalq kelajagiga bo‘lgan beg‘ubor ishonchi, millat ozodligi haqidagi pok niyatlari va insoniyatning ezgu kelajagiga bo‘lgan umididir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI Har qanday buyuk shaxsning hayoti va ijodini to‘liq anglash uchun, avvalo, u yashagan tarixiy davrning ijtimoiy-siyosiy,

iqtisodiy va ma’naviy muhitiga e’tibor qaratish lozim. Cho‘lpon ham o‘z davridan tashqarida shakllangan ijodkor emas. Uning dunyoqarashi, ruhiy iztiroblari, badiiy qarashlari va millat taqdiri haqidagi fikrlari XX asr boshlaridagi Turkistonning murakkab tarixiy sharoiti bilan chambarchas bog‘liq edi.

XX asr boshlarida Turkiston o‘z tarixining eng murakkab davrlaridan birini boshdan kechirayotgan edi. Bir tomondan, mustamlakachilik siyosati natijasida xalqning ijtimoiy va siyosiy hayotidagi qaramlik kuchaygan bo‘lsa, ikkinchi tomondan, milliy ziyolilar orasida xalqni uyg‘otish, uni ilm-ma’rifat sari boshlash va zamonaviy taraqqiyot yo‘liga olib chiqish istagi tobora kuchayib bordi. Aynan shu tarixiy sharoitda jadidchilik harakati shakllanib, milliy uyg‘onish jarayonining muhim omiliga aylandi.

Jadidlar xalq taraqqiyotining asosiy shartini, eng avvalo, ma’rifatda ko‘rdilar. Ular yangi usul maktablarini ochish, zamonaviy fanlarni o‘qitish, matbuot va teatrni rivojlantirish, milliy ongni shakllantirish orqali jamiyatni o‘zgartirishga intildilar. Jadidchilik faqat ta’lim islohoti bilan chegaralanib qolmagan, balki millatning o‘zligini anglash, siyosiy va ijtimoiy faolligini oshirishga qaratilgan keng ma’naviy harakat edi.

Cho‘lponning ijodiy shakllanishini ham ana shu milliy uyg‘onish jarayonidan ajratib tasavvur qilish mumkin emas. U xalqning dardini o‘z dardi sifatida qabul qilgan, millatning kelajagi haqida qayg‘urgan va o‘z qalamini ana shu maqsadga xizmat qildirishga intilgan ijodkor edi. Shuning uchun Cho‘lponni faqat “shoir” yoki “yozuvchi” sifatida emas, balki o‘z davrining tarixiy jarayonlariga befarq bo‘lmagan milliy ziyoli sifatida baholash lozim. Uning ijodida badiiy obrazlar orqali tarixiy haqiqat, insonning ruhiy holati orqali esa jamiyatning ma’naviy qiyofasi namoyon bo‘ladi.

Cho‘lpon ijodining markazida inson va millat masalasi turadi. Uning ko‘plab asarlarida xalqning ma’rifatga ehtiyoji, ozodlikka intilishi, milliy o‘zligini anglashi

va o‘z kelajagini o‘zi belgilashi kerakligi haqidagi g‘oyalar turli badiiy shakllarda ifodalangan.

Milliy uyg‘onish tushunchasi Cho‘lpon uchun shunchaki siyosiy ozodlik masalasi emas edi. Uning mazmunida insonning fikriy, ma’naviy va ruhiy uyg‘onishi ham mujassam edi. Jaholatdan qutulmagan, o‘z tarixini va milliy qadr-qimmatini anglamagan jamiyatning siyosiy jihatdan erkin bo‘lishi ham yetarli emasligini Cho‘lpon ijodidagi ko‘plab g‘oyalar orqali anglash mumkin. Shu sababli uning ma’rifat haqidagi qarashlarini kengroq tarixiy jarayon bilan bog‘lash mumkin. Jadid ziyolilari uchun maktab va ta’lim millatni o‘zgartirishning asosiy vositalaridan biri bo‘lgan bo‘lsa, Cho‘lpon uchun adabiyot ham xuddi shunday uyg‘otuvchi kuch vazifasini bajargan.

Adib badiiy so‘z orqali inson qalbiga ta’sir qilishga intildi. U o‘quvchini shunchaki voqeani kuzatishga emas, balki o‘ylashga, savol berishga va jamiyatdagi muammolarni anglashga undaydi. Shu jihatdan Cho‘lpon ijodini milliy ong shakllanishining badiiy ko‘rinishlaridan biri sifatida baholash mumkin. Bugungi ilmiy tadqiqotlarda ham Cho‘lponning she’riyati, nasri va dramaturgiyasi milliy uyg‘onish, erkinlik, vatanparvarlik va ma’rifatparvarlik g‘oyalari bilan bog‘liq holda o‘rganilmoqda.

“Sutdek oq orzular” — millat kelajagi haqidagi pok niyatlar ramzi

Maqola mavzusidagi “sutdek oq orzular” iborasini Cho‘lponning butun ma’naviy olamini ifodalovchi ramziy tushuncha sifatida talqin qilish mumkin. Bu ibora shoirning xalq kelajagi haqidagi beg‘ubor, pok va ezgu niyatlarini anglatadi. Cho‘lponning orzulari shaxsiy manfaat bilan cheklanmagan. Uning ijodida Vatan, xalq, millat, inson qadr-qimmati, ma’rifat va ozodlik kabi tushunchalar bir-birini to‘ldirib boradi. U xalqining savodli, ma’rifatli, o‘z tarixini biladigan va o‘z qadrini anglaydigan bo‘lishini istagan.

“Sutdek oq” sifatdosh birikmasidagi “oq” so‘zi ramziy jihatdan poklik va beg‘uborlikni ifodalaydi. Sut esa hayot, oziqa, mehr va tabiiylik bilan bog‘liq timsol

sifatida qabul qilinishi mumkin. Demak, “sutdek oq orzular” deganda inson va millat hayotini yaxshilik sari o‘zgartirishga qaratilgan sof niyatlarni tushunish mumkin.

Ammo tarixning fojiaviy tomoni shundaki, Cho‘lpon orzu qilgan ma’rifatli va erkin jamiyat sari harakat qilgan milliy ziyolilar siyosiy bosim va qatag‘onlarga duch keldilar. Natijada ularning ko‘plab orzulari hayotligida amalga oshmay qoldi. Shu nuqtada maqola mavzusidagi “orzularning fojiasi” tushunchasi o‘zining tarixiy mazmunini namoyon qiladi. Fojia faqat Cho‘lponning shaxsiy taqdirida emas, balki butun bir avlodning ma’naviy va intellektual imkoniyatlari zo‘ravonlik bilan to‘xtatilganida edi.

Cho‘lpon she’riyatining kuchi, avvalo, inson ruhiyatini nozik his qilishida namoyon bo‘ladi. Shoirning lirik qahramoni ko‘pincha o‘z zamonasining murakkab muammolari qarshisida qolgan, ammo umidini yo‘qotmagan inson sifatida gavdalanadi.

Uning she’rlarida Vatan tushunchasi oddiy siyosiy yoki geografik mazmundan ancha kengdir. Vatan — insonning bolaligi, xotirasi, tili, milliy qadriyatlari, xalqining taqdiri va kelajagi bilan bog‘liq ma’naviy makondir. Cho‘lponning Vatanga bo‘lgan munosabatida ikki xil ruhiy holatni ko‘rish mumkin: bir tomonda chuqur muhabbat, ikkinchi tomonda esa Vatanning og‘ir ahvolidan tug‘ilgan iztirob. Ana shu ikki holat uning she’riyatiga kuchli dramatizm beradi. Shoirning Vatan haqida yozgan satrlarida xalqning ozodligi bilan shaxsning ruhiy erkinligi bir-biriga yaqin tushunchalar sifatida namoyon bo‘ladi. Agar inson o‘z fikrini erkin ifoda eta olmasa, agar jamiyatda adolat hukm surmasa, bunday holat shoir uchun chuqur ruhiy fojia sifatida qabul qilinadi.

Shuning uchun Cho‘lpon she’riyatini o‘qish orqali nafaqat shoirning individual kechinmalarini, balki butun bir davrning ruhiy manzarasini ham his qilish mumkin.

“Kecha va kunduz” romanida jamiyatning tarixiy qiyofasi

Cho‘lponning “Kecha va kunduz” romani adib ijodining eng yirik namunalaridan biridir. Asarda XX asr boshlaridagi Turkiston jamiyatining ijtimoiy-

ma’naviy holati keng ko‘lamda tasvirlangan. Roman nomining o‘zi ramziy ma’noga ega. “Kecha” va “kunduz” qarama-qarshiligi orqali eski va yangi dunyoqarash, jaholat va ma’rifat, qaramlik va erkinlik, zulmat va uyg‘onish kabi tushunchalar o‘zaro qarama-qarshi qo‘yiladi. Zamonaviy tadqiqotlarda ham romanning “kecha–kunduz” leytmotivi shunchaki vaqt tushunchasi emas, balki ijtimoiy-axloqiy zulmatdan shaxsiy va milliy uyg‘onish sari harakatning ramzi sifatida talqin qilinmoqda.

Roman voqealarini o‘rganish shuni ko‘rsatadiki, Cho‘lpon biror alohida shaxsning taqdirini tasvirlash orqali butun jamiyatning muammolarini ko‘rsatishga intilgan.

Asardagi Zebi obrazi bunga yaqqol misoldir. Zebi taqdiri orqali ayolning jamiyatdagi mavqei, uning huquqsizligi, eski urf-odatlar va ijtimoiy bosim masalalari ochib beriladi. Zebi shunchaki badiiy obraz emas, balki o‘z davrida o‘z ovozini to‘liq ifoda eta olmagan minglab ayollarning umumlashgan timsoli sifatida ham talqin qilinishi mumkin.

Shu bilan birga, romanda jamiyatning erkaklar dunyosidagi muammolar ham ko‘rsatiladi. Mansab, boylik, manfaat, jaholat, ikkiyuzlamachilik va ma’naviy qaramlik kabi illatlar inson taqdiriga qanday ta’sir ko‘rsatishi obrazlar munosabati orqali ochiladi.

Demak, “Kecha va kunduz”ni faqat badiiy roman sifatida emas, balki muayyan tarixiy davrning ijtimoiy-ruhiy manzarasini aks ettiruvchi yirik asar sifatida o‘rganish mumkin. Cho‘lponning ayol obrazlariga munosabati uning insonparvarlik qarashlarini tushunishda alohida ahamiyatga ega. “Kecha va kunduz”dagi Zebi taqdiri orqali adib ayolning shaxs sifatidagi huquqi, uning orzu-istaklari va jamiyatdagi mavqei haqida jiddiy savollar qo‘yadi.

Zebining hayoti uning shaxsiy tanlovi bilan emas, ko‘pincha atrofidagi ijtimoiy muhit tomonidan belgilanadi. Bu holat orqali Cho‘lpon inson erkinligining cheklanishi qanday qilib fojiaga olib kelishini ko‘rsatadi. Zebi obrazi orqali ayol

masalasi milliy uyg‘onish masalasidan ajratilmaydi. Chunki jamiyatning yarmi bo‘lgan ayollarning ma’rifati, huquqi va erkinligi ta’minlanmas ekan, jamiyatning to‘liq taraqqiyoti haqida gapirish qiyin. Shu sababli Cho‘lpon ijodidagi ayol masalasi bugungi kun uchun ham dolzarb ahamiyatga ega. Uning asarlarida ayol shunchaki oilaviy munosabatlar doirasidagi obraz emas, balki jamiyatning ma’naviy holatini ko‘rsatuvchi mezon sifatida ham namoyon bo‘ladi.

Cho‘lpon ijodining eng muhim g‘oyaviy qatlamlaridan biri jaholat va ma’rifat o‘rtasidagi kurashdir. Adib jamiyat taraqqiyotining asosiy dushmanlaridan biri sifatida ilmsizlik, fikrsizlik va ko‘r-ko‘rona taqlidni ko‘rsatadi. Jaholat shaxsning o‘z imkoniyatlarini anglashiga to‘sqinlik qiladi. Ma’rifat esa insonni o‘ylashga, o‘zligini anglashga va jamiyatdagi hodisalarga tanqidiy munosabat bildirishga o‘rgatadi. Cho‘lpon ijodidagi ma’rifat tushunchasi shu sababli oddiy savod chiqarishdan ancha keng ma’noga ega. Ma’rifat — insonning dunyoqarashini o‘zgartirish, uning qadr-qimmatini anglash va o‘z hayotiga ongli munosabatda bo‘lishidir. Bu g‘oya jadidchilik harakatining asosiy tamoyillari bilan hamohangdir. Jadidlar ilm-fan va ta’lim orqali millatni uyg‘otishga intilgan bo‘lsalar, Cho‘lpon badiiy so‘z orqali shu ma’naviy uyg‘onish jarayoniga xizmat qildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR Olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, Abdulhamid Sulaymon o‘g‘li Cho‘lpon ijodini faqat adabiy hodisa sifatida baholash uning tarixiy va ma’naviy ahamiyatini to‘liq ochib bera olmaydi. Cho‘lpon XX asr boshlaridagi murakkab ijtimoiy-siyosiy jarayonlar, milliy uyg‘onish va jadidchilik harakatlari ta’sirida shakllangan yirik milliy ziyoli sifatida xalqning ma’rifatli, erkin va farovon kelajagi uchun kurashgan. Uning ijodiy merosida milliy o‘zlikni anglash, Vatanga muhabbat, ma’rifatga intilish, inson qadr-qimmatini ulug‘lash va ozodlik g‘oyalari muhim o‘rin egallaydi.

Cho‘lponning hayoti va ijodini o‘rganish orqali XX asr boshlaridagi Turkiston jamiyatining tarixiy qiyofasini yanada chuqurroq anglash mumkin. Uning she’rlari, publitsistik maqolalari, nasriy va dramatik asarlarida o‘z davrining ijtimoiy

muammolari, xalqning og‘ir ahvoli, jaholat va ma’rifat o‘rtasidagi ziddiyat, ayollar taqdiri, milliy uyg‘onish va inson erkinligi masalalari o‘z ifodasini topgan. Ayniqsa, “Kecha va kunduz” romanida jamiyatning ijtimoiy-ma’naviy muammolari inson taqdiri orqali yoritilgani Cho‘lponning tarixiy voqelikni badiiy aks ettirish mahoratini namoyon etadi. Maqola mavzusida qo‘llanilgan “sutdek oq orzular” tushunchasi Cho‘lponning xalq va Vatan kelajagi haqidagi pok, beg‘ubor va ezgu niyatlarini ifodalovchi ramziy tushuncha sifatida talqin qilindi. Bu orzular zamirida millatning savodli va ma’rifatli bo‘lishi, inson huquq va qadr-qimmatining ta’minlanishi, milliy o‘zlikning anglanishi hamda jamiyatning taraqqiy etishi kabi ezgu maqsadlar mujassam edi. Biroq totalitar siyosiy tuzumning kuchayishi, milliy ziyolilarga nisbatan tazyiq va qatag‘on siyosati Cho‘lpon va uning zamondoshlari taqdirini fojiaviy yakun bilan bog‘ladi.

Cho‘lponning 1938-yilda qatag‘on qilinishi birgina ijodkorning shaxsiy fojiasi emas, balki milliy tafakkur va ma’naviy taraqqiyot uchun katta yo‘qotish sifatida baholanishi lozim. Chunki qatag‘on yillarida xalqning ilmiy, adabiy va ma’rifiy salohiyatini oshirishga xizmat qilishi mumkin bo‘lgan ko‘plab ziyolilar hayotdan bevaqt ketdilar. Shu nuqtayi nazardan Cho‘lponning fojiaviy taqdiri tarixiy xotirani asrash va totalitar tuzumning inson hamda jamiyat taqdiriga ko‘rsatgan salbiy ta’sirini anglash uchun muhim tarixiy saboqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. **Qodiriy, O.** (1992). *O‘zbekiston tarixi*. Toshkent: Fan.

2. **Abdullaev, M.** (2005). *Markaziy Osiyoda davlat boshqaruvi*. Toshkent: Sharq.

3. **Islomov, T.** (2010). *O‘zbek tarixida ayollar roli*. Toshkent: Ma’naviyat.

4. **Saidov, R.** (2014). *Tarixiy shaxslar va davlat boshqaruvi*. Toshkent: Yoshlar.

5. **Tashkent State Archive**, Arxiv hujjatlari, 17-18-asrlar.

6. Toshev S. (2020). TARIX FANINI O'QITISHNDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR. Science and Education, 1(Special Issue), 6

7. Faxriddin B., No'monbek A. ABS SISTEMASI BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNING TORMOZ SAMARADORLIGINI MATEMATIK NAZARIY TAHLILI //International journal of scientific researchers (IJSR) INDEXING. – 2024. – Т. 4. – №. 1. – С. 333-337.

8. Xuzriddinovich B. F. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILNI TORMOZ PAYTIDA O 'ZO 'ZIDAN VA MAJBURIY TEBRANISHLARINI TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA'SIRINI TAHLIL QILISH //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2024. – Т. 47. – №. 4. – С. 81-87.

9. Karshiev F. U., Abduqahorov N. ABS BILAN JIHOZLANGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLAR TORMOZ TIZIMLARINING USTIVORLIGI //Academic research in educational sciences. – 2024. – Т. 5. – №. 5. – С. 787-791.

10.Qurbonazarov S. et al. ANALYSIS OF THE FUNDAMENTALS OF MATHEMATICAL MODELING OF WHEEL MOVEMENT ON THE ROAD SURFACE OF CARS EQUIPPED WITH ABS //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2024. – Т. 4. – №. 8. – С. 45-50

11.Каршиев Фахридин Умарович, Н.Абдуқаҳоров ИЗУЧЕНИЕ МИКРОСТРУКТУРЫ СТАЛИ В МАТЕРИАЛОВЕДЕНИ//https://www.iupr.ru/6-121-2024

12. Xusinovich T. J., Ro'zibayevich M. N. M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O 'RGANISH.

13. Farxadjonovna, Bekimbetova Elmira, and Abduqahorov No'monbek. "STARTING ENGINES AT LOW TEMPERATURES." Multidisciplinary Journal of Science and Technology 5.2 (2025): 83-87.

14. Xusinovich, Turdialiyev Jonibek, and Mo‘minov Nurali Ro‘zibayevich. "M1 TOIFALI AVTOMOBILLARNI TURLI MUHITLARDA TORMOZLANISHINI TAHLIL QILISH VA PARAMETRLARINI O ‘RGANISH."

15. Абдуқаҳоров Н., Турдиалиев Ж., Мўминов Н. АВТОМОБИЛИ М1 В РАЗНЫХ УСЛОВИЯХ АНАЛИЗ И ПАРАМЕТРЫ ТОРМОЖЕНИЯ УЧИТЬСЯ //Журнал научно-инновационных исследований в Узбекистане. – 2024. – Т. 2. – №. 4. – С. 377-386.

16. Каршиев Ф. У., Абдукахоров Н. ИЗУЧЕНИЕ МИКРОСТРУКТУРЫ СТАЛИ В МАТЕРИАЛОВЕДЕНИИ //Экономика и социум. – 2024. – №. 6-2 (121). – С. 1142-1145.

17. Oybek o‘g A. N. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILLARDA TORMOZLASH JARAYONIDAGI TEBRANISHLAR VA ULARNING TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA’SIRI //PEDAGOGS. – 2025. – Т. 92. – №. 1. – С. 127-132.

18. Xuzriddinovich B. F. et al. SURXONDARYO VILOYATIDAGI TABIIY-IQLIM SHAROITLARIDA AVTOMOBILLARNING ISH SHAROITLARINI TASNIFLASH //Tadqiqotlar. – 2025. – Т. 63. – №. 2. – С. 26-32.

19. Abduqahorov N., Turdialiyev J., Mo‘minov N. M1 VEHICLES IN DIFFERENT ENVIRONMENTS ANALYSIS AND PARAMETERS OF BRAKING LEARN //Journal of science-innovative research in Uzbekistan. – 2024. – Т. 4. – №. 4. – С. 377-386.

20. Абдуқаҳоров Н., Турдиалиев Ж., Мўминов Н. АВТОМОБИЛИ М1 В РАЗНЫХ УСЛОВИЯХ АНАЛИЗ И ПАРАМЕТРЫ ТОРМОЖЕНИЯ УЧИТЬСЯ //Журнал научно-инновационных исследований в Узбекистане. – 2024. – Т. 2. – №. 4. – С. 377-386.

21. Oybek o‘g A. N. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILLARDA TORMOZLASH JARAYONIDAGI TEBRANISHLAR VA ULARNING

TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA'SIRI //PEDAGOGS. – 2025. – T. 92. – №. 1. – C. 127-132.

22. Bakhramov F., Abdukahorov N., Tilavkobilova D. Analysis of the braking path of cars equipped with ABS in different environments //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – T. 3268. – №. 1. – C. 020052.

23. Karshiev F. U., Abduqahorov N. ABC BILAN JIHOZLAHGAN M1 TOIFALI AVTOMOBILLAR TORMOZ TIZIMLARINING USTIVORLIGI //Экономика и социум. – 2024. – №. 6-1 (121). – C. 334-337.

24. O'G'Li A. A. U., Raxmatovich K. M., Shoykulovich A. O. UZUN QOZIQLI BARABANNI PAXTA TARKIBIDAN OG 'IR ARALASHMALARNI AJRATISHGA TA'SIRINI NAZARIY O 'RGANISH NATIJALARI //Механика и технология. – 2025. – T. 1. – №. 18. – C. 133-139.

25. Raxmatovich K. M. URUG 'TOZALASh MAShINASINING MAQBUL PARAMETRLARINI ANIQLASh //Механика и технология. – 2024. – №. 2 (9) Спецвыпуск. – C. 79-86.

26. Astanakulov K. D. et al. The separation of light impurities of safflower seeds in the cyclone of the grain cleaning machine //IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. – IOP Publishing, 2020. – T. 614. – №. 1. – C. 012141.

27. Karimov M. R. et al. Safflower seed cleaning machine and determining the rotational speed of its supplying roller //IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. – IOP Publishing, 2021. – T. 868. – №. 1. – C. 012050.

28. O'G'Li A. A. U., Raxmatovich K. M., Shoykulovich A. O. UZUN QOZIQLI BARABANNI PAXTA TARKIBIDAN OG 'IR ARALASHMALARNI AJRATISHGA TA'SIRINI NAZARIY O 'RGANISH NATIJALARI //Механика и технология. – 2025. – T. 1. – №. 18. – C. 133-139.

29. Raxmatovich K. M. URUG 'TOZALASh MAShINASINING MAQBUL PARAMETRLARINI ANIQLASh //Механика и технология. – 2024. – №. 2 (9) Спецвыпуск. – C. 79-86.

30. Astanakulov K. D. et al. The effect of safflower oil (Carthamus Tinctorius L.) and inositol supplementation on egg production.

31. Raxmatovich K. M. URUG ‘TOZALASh MAShINASINING MAQBUL PARAMETRLARINI ANIQLASh //Механика и технология. – 2024. – №. 2 (9) Спецвыпуск. – С. 79-86.

32. Bazaluk O. et al. Improving energy efficiency of grain cleaning technology //Applied Sciences. – 2022. – Т. 12. – №. 10. – С. 5190.

33. Ishmuradov S. U., Abdumajidov R. B. Determination results of disc plough hang mechanism and support disc parameters //IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. – IOP Publishing, 2022. – Т. 1076. – №. 1. – С. 012039.

34. Nazirov R., Karimov M., Abduqahorov N. 5LP LINTERIDAGI CHIGIT ARALASHTIRGICHNI MODERNIZATSIYA QILISH BO ‘YICHA BAJARILGAN ISHLARNING TAHLILI VA TADQIQOT YO ‘NALISHLARINI BELGILASH //MUHANDISLIK VA IQTISODIYOT. – 2026. – Т. 4. – №. 3.

35. Abdixamidovoch A. S. et al. Problems Encountered in the Operation OF Automobile Cooling Systems AND Their Solutions //European Journal of Research Development and Sustainability. – Т. 6. – №. 12. – С. 5-7.

36. Oybek o‘g A. N. et al. ABS BILAN JIHOZLANGAN AVTOMOBILLARDA TORMOZLASH JARAYONIDAGI TEBRANISHLAR VA ULARNING TORMOZ SAMARADORLIGIGA TA’SIRI //PEDAGOGS. – 2025. – Т. 92. – №. 1. – С. 127-132.

37. Mansunovich Y. S., O‘Gli A. R. B. YO ‘L TRANSPORTI HODISALARIGA TA’SIR QILUVCHI ASOSIY OMILLAR //Механика и технология. – 2025. – Т. 6. – №. Спецвыпуск 1. – С. 191-194.

38. Nomozovich Y. S. Yugayev Shavkat Mansunovich //Xushvaqtov Jahongir.," Модели транспортных-эксплуатационных расходов на автомобильных дорогах. – 2019.

39. Mansurovich Y. S., Sheraliyevich M. U. UGLERODPLASTIK GAZ BALLONLARINI EKSPLUATATSIYA QILISH VA GAZ BALLONLARINI MUSTAHKAMLIKKA HISOBLASH //Механика и технология. – 2025. – Т. 6. – №. Спецвыпуск 2. – С. 240-244.

40. Nomozovich Y. S. Yugayev Shavkat Mansunovich //Xushvaqtov Jahongir.," Модели транспортных-эксплуатационных расходов на автомобильных дорогах. – 2019.